

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

3

**საქართველო – რუსეთი: უარყოფითიდან
დადებით გავსვასაკენ**

ალექსანდრე რონდელი

ექსპერტის აზრი

2013

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

ექსპერტის აზრი

ალექსანდრე რონდელი

**საქართველო – რუსეთი: უარყოფითიდან
დადებით გაურკვეველოვამდე**

3

2013

პუბლიკაცია დაიბეჭდა ამერიკის შეერთებული შტატების საელჩოს ფინანსური მხარდაჭერით.

მთარგმნელი: რუსუდან მარგიშვილი
ტექნიკური რედაქტორი: არტემ მელიქ-ნუბაროვი

საავტორო უფლებები დაცულია და ეკუთვნის საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდს. წერილობითი ნებართვის გარეშე წიგნის არც ერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის, ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

© საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი 2013 წელი

ISSN 1512-4835

ISBN 978-9941-0-5484-6

შესავალი

პოსტსაბჭოთა სივრცეში ძნელად თუ მოიძებნება სახელმწიფო, რომელიც ისე ეწინააღმდეგება რუსულ ჰეგემონიას, როგორც სამხრეთ კავკასიის გულში მდებარე პატარა საქართველო.

რუსეთი 1991 წლიდან მოყოლებული საქართველოზე ზეგავლენის ყველანაირ ბერკეტს იყენებდა, რათა ეს ქვეყანა თავის მორჩილ ხელქვეითად ექცია, მაგრამ ყოველგვარი მცდელობა მხოლოდ ართულებდა მის ჩანაფიქრს, რამაც საბოლოოდ საქართველოს ოცი პროცენტის ოკუპაციამდე მიგვიყვანა. დღეს, თბილისში ახალი პოლიტიკური ძალის მოსვლასთან დაკავშირებით, მოსკოვს კიდევ ერთხელ უჩნდება იმედი, რომ ამჯერად მაინც შეძლებს უფრო ეფექტურად დაიმორჩილოს საქართველო, ზურგი აქცევინოს დასავლეთისათვის და აღადგენინოს ჩრდილოელ მეზობელთან „ძმობა“. ეს ახლაც არ იქნება ადვილი, მაგრამ მოსკოვი, როგორც ჩანს, გამოიყენებს თავის მთელ დიპლომატიურ ცოდნასა და შესაძლებლობას, რათა დააშანტაჟოს თბილისი და მიაღწიოს თავის სტრატეგიულ მიზანს.

ქართულ-რუსული წინააღმდეგობები

პატარა სახელმწიფოს ეროვნული უსაფრთხოებისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი გარე გამოწვევა ჩვეულებრივ არის ძლევამოსილი მეზობლები. მდგომარეობა მძიმდება, როდესაც ეს დიდი მეზობელი ყოფილი დამპყრობელია. ასეთი ვითარება აქვს საქართველოს. მართალია, საქართველოს სუვერენიტეტს სხვადასხვა სახის გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური უპირატესობები თუ შეზღუდვები აქვს, მაგრამ 2008 წლის ომმა რუსეთთან ცხადყო, რომ საქართველოს, როგორც სუვერენული, სტაბილური და დემოკრატიული სახელმწიფოს განვითარებას ყველაზე სერიოზულ გარე პრობლემას სწორედ რუსული ნეოიმპერიალიზმი უქმნის.

ქართულ-რუსული ურთიერთობები გართულდა და კონფლიქტური გახდა მას შემდეგ, რაც საქართველომ დამოუკიდებლობა მოიპოვა. რუსეთი შეეცადა საქართველოში სამხედრო სახით დარჩენილიყო და ქვეყანა თავის სამხედრო-პოლიტიკურ ორბიტაზე

შენარჩუნებინა. კავკასიაში საკუთარი არსებობის თვალსაზრისით მოსკოვს ყოველთვის მნიშვნელოვან ქვეყნად მიაჩნდა საქართველო. დამოუკიდებლობის დასაწყისი საქართველოსთვის, როგორც ახლადწარმოქმნილი სახელმწიფოსთვის, განსაკუთრებით მძიმე აღმოჩნდა, მოხვდა რა მოსკოვის წნეხის ქვეშ, რომელიც ცდილობდა ნებისმიერ ფასად „შენარჩუნებინა“ ქვეყანა, იქნებოდა ეს პოლიტიკური ზენოლა, ეკონომიკური შანტაჟი თუ საქართველოს კუთხეებში – აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში – სეპარატიზმის მხარდაჭერა.¹

მოსკოვისათვის საქართველო რეგიონის საკვანძო ქვეყანაა. რუსეთს სჯერა, რომ საქართველოს გაკონტროლების გარეშე მისთვის შეუძლებელი იქნება დაიბრუნოს ძალაუფლება სამხრეთ კავკასიაში და დაიმკვიდროს თავისი, როგორც ამ რეგიონის მთავარი ძალის როლი. საქართველოზე კონტროლი საშუალებას მისცემს რუსეთს უფრო თავდაჯერებით აკონტროლოს არასტაბილური ჩრდილოეთ კავკასია და შეანელოს თურქეთის მზარდი გავლენა ყოფილი საბჭოთა კავშირის თურქულენოვან რესპუბლიკებსა და ხალხებზე. საქართველოს, როგორც რუსეთის სატელიტს, შეეძლება შავ ზღვაზე გასასვლელის ჩაკეტვით დასავლეთს ჩამოაცილოს ნავთობით მდიდარი აზერბაიჯანი და ცენტრალური აზიის ის სახელმწიფოები, რომლებიც ზღვას არ ემიჯნებიან. რუსეთს ექნებოდა დიდი სამხედრო წარმომადგენლობა რეგიონში და გაუადვილებოდა წვდომა თავის მოკავშირესთან სამხრეთ კავკასიაში – აზერბაიჯანისა და თურქეთის მიმართ მტრულად განწყობილ სომხეთთან. საქართველოს გაკონტროლებით კრემლი ასევე უფრო მარტივად შეძლებდა შეეზღუდა ევროპული და ევროატლანტიკური სტრუქტურების შემოსვლა კავკასიაში. 2008 წელს საქართველოში შეჭრით მოსკოვს უნდოდა ეჩვენებინა მეზობლებისა და მთელი მსოფლიოსთვის, რომ ე.წ. „ახლო საზღვარგარეთში“ (პოსტსაბჭოთა სივრცეში) მუშაობს მხოლოდ რუსული წესები და სხვა არაფერი. როგორც სტივენ ჯონსი ამბობს, „...რუსეთისათვის ომის დაწყების მიზეზთა მიზეზი არ ყოფილა საქართველო. ეს უფრო უკავშირდებოდა დიდ საერთაშორისო საკითხებს, როგორიცაა ნატოს აღმოსავლეთისკენ გაფართოება, კოსოვოს აღიარება, რუსეთის უსაფრთხოება ჩრდილოეთ კავკასიაში და დასავლეთისგან წამოსული გამოწვევა ევრაზიაში გაზისა და ნავთობის მარაგებზე რუსეთის კონტროლთან დაკავშირებით“.² ეს ყოველივე წარმოადგენს მიზეზებს, რატომაც სჯერა კრემლს,

რომ საქართველო უნდა დარჩეს რუსეთის სამხედრო-პოლიტიკურ ორბიტაზე და იმ ძლიერ ფაქტორს, რაც ხსნის კიდეც მოსკოვის ძალისხმევას მოაქციოს საქართველო მუდმივი ზენოლის ქვეშ. საქართველოზე კონტროლის შენარჩუნებით რუსეთი აღდგება, როგორც მთელი რეგიონის უკონკურენტო ჰეგემონი და გაძლიერდება მოსკოვის ამბიციები და ძალისხმევა დომინირებდეს პოსტსაბჭოთა სივრცეში.

უნდა აღინიშნოს, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რუსეთი დარჩა ერთადერთ მეზობელ ქვეყანად, რომელთანაც საქართველოს ჯერაც არ დაუდია ე.წ. ჩარჩოხელშეკრულება. არც საქართველომ და არც რუსეთმა ხელი არ მოაწერა ამას, რადგანაც რუსეთი ითხოვდა ხელშეკრულების ტექსტში შეეტანათ ორი მუხლი: ერთი – რუსეთის განსაკუთრებული უფლებების შესახებ სუვერენული საქართველოს კონფლიქტურ რეგიონებში და მეორე – ხელმომწერი მხარეების ვალდებულების შესახებ, რომ არ დაეშვათ ნებისმიერი მესამე მხარის სამხედრო ძალისა და სამხედრო ინფრასტრუქტურის განთავსება ხელმომწერი მხარეების ტერიტორიებზე. ამრიგად, ამკარა იყო, რომ მიუხედავად რუსეთის მრავალჯერ განცხადებისა, რომ პატივს სცემს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას, სინამდვილეში რუსეთს არასოდეს გამოუვლენია საქართველოს სუვერენიტეტის მიმართ პატივისცემა და არ ყოფილა დაინტერესებული, რომ ყოფილიყო მეგობრულად განწყობილი მეზობელი და სამართლიანი შუამავალი.

2008 წლის აგვისტოში რუსეთის შემოჭრამ საქართველოში გვიჩვენა, რომ პოსტსაბჭოთა სივრცეში რეალპოლიტიკა რჩება პოლიტიკის ინსტრუმენტად. 2008 წლის აგვისტოს ომის ანალიზისას ენტონი კორდესმანი აღნიშნავს, რომ „... შედარებით უფრო ძლიერი სახელმწიფოები ადგენენ ან არღვევენ წესებს, როდესაც გრძნობენ, რომ ამის გაკეთება მათს ინტერესშია და როდესაც არ არსებობს საპირისპირო, ანგარიშგასანევი, სარწმუნო ძალა“.³

მართალია, ქართულ-რუსულ ურთიერთობებში იყო გარკვეული პერიოდები, როდესაც ეს ურთიერთობები შედარებით მოგვარებისაკენ მიდიოდა (ერთი ასეთი პერიოდი იყო პრეზიდენტ სააკაშვილის ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე), ამ ორ ქვეყანას შორის არსებული ურთიერთუნდობლობა არასოდეს გამქრალა და ურთიერთობებიც ყოველთვის დაძაბული იყო. რუსეთის ანტიქართული

ინტენსიური პროპაგანდა კარგად აისახა კიდევ რუსეთის მოსახლეობის დიდი ნაწილის საქართველოს მიმართ დამოკიდებულებაშიც – მათ საქართველო ყველაზე მტრულ და საშიშ (!) ქვეყნად მიიჩნიეს. საქართველოს ხელისუფალნი კი, თავის მხრივ, ადანაშაულებდნენ რუსეთს ნეოიმპერიალიზმში, საქართველოში სეპარატიზმის მხარდაჭერაში, ეკონომიკურ შანტაჟში და ა.შ.

რუსმა ექსპერტმა სერგეი მარკედონოვმა მართებულად შენიშნა, რომ ორ ქვეყანას შორის არსებული მრავალი პრობლემა 1990-იანების დასაწყისიდან მოყოლებული დაგროვდა, ხოლო ახალი იმპულსი „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ მიიღო.⁴

საქართველოს მთავრობამ სათანადოდ ვერ შეაფასა მოსკოვის გადანყვეტილება, რადაც არ უნდა დაჯდომოდა მიელო ის, რაც უნდოდა და არ დაეთმო დასავლეთისათვის და განსაკუთრებით კი აშშ-სთვის, პოსტსაბჭოთა სივრცე, კერძოდ კი – სამხრეთი კავკასია. მოსკოვმა გადანყვიტა 2008 წლის აგვისტოში გაეცურებინა თბილისი და გამოეყენებინა საქართველოს ხელისუფლების შეცდომები, შეჭრილიყო საქართველოში არა მხოლოდ სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის ანექსიის მიზნით, არამედ ასევე საქართველოს მთავრობა შეეცვალა რუსეთის მიმართ შედარებით „მეგობრულად“ განწყობილი ხელისუფლებით. დასავლეთიდან წამოსულმა დიპლომატიურმა ძალისხმევამ აიძულა რუსეთი შეჩერებულიყო და არ დაეკავებინა საქართველოს დედაქალაქი. დასავლეთის ჩარევამ მოიტანა სამშვიდობო შეთანხმება, მაგრამ რუსეთმა დაარღვია შეთანხმების პირობები, არ გავიდა საქართველოდან და 2008 წლის აგვისტოში აღიარა საქართველოს ორი ტერიტორიის – აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის – დამოუკიდებლობა. აფხაზეთთან და სამხრეთ ოსეთთან ამ შეთანხმებების საფუძველზე რუსეთმა მათ ტერიტორიებზე განალაგა თავისი სამხედრო ბაზები, რაც ნიშნავს საქართველოს ამ ორი მხარის – ქვეყნის ტერიტორიის 20 პროცენტის – დე ფაქტო ოკუპირებას.

ომის შემდგომი ცივი მშვიდობა

აგვისტოს ომის შემდეგ საქართველოსა და რუსეთს არსებულ ვითარებასთან დაკავშირებით პრაქტიკულად ურთიერთსაწინააღმდეგო და სრულიად შეუთავსებელი ხედვა ჩამოუყალიბდათ. საქართველოს მიაჩნია, რომ მისი ისტორიული მიწები — აფხაზეთი

და სამაჩაბლო (სამხრეთი ოსეთი) – ოკუპირებული აქვს რუსეთს და რომ რუსეთმა უნდა შეწყვიტოს ოკუპაცია. მეორე მხრივ კი, რუსეთის პოზიციით, დღეისათვის არსებობს სამი დამოუკიდებელი სახელმწიფო – საქართველო, აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი. საქართველოს პოზიციას მხარს უჭერს ევროკავშირი, ამერიკის შეერთებული შტატები და საერთაშორისო საზოგადოების უდიდესი ნაწილი, რუსეთისას კი – ვენესუელა, ნიკარაგუა, ვანუატუ და ტუვალუ.

საქართველოს დეკლარირებული მიზნებია უზრუნველყოს საკუთარი სუვერენიტეტი და ტერიტორიული მთლიანობა, ასევე – ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია; ხოლო მოსკოვისათვის სავსებით მიუღებელია სამხრეთ კავკასიის, როგორც სატრანზიტო დერეფნის გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა. როგორც თენგიზ ფხალაძე და ნიკოლაი სილაევი აღნიშნავენ, „საქართველო რუსეთის ფედერაციის პოზიციას, რომელიც მომდინარეობს მისი ეროვნული ინტერესებიდან, მიიჩნევს დასახული ამოცანების განხორციელების მთავარ დაბრკოლებად... უფრო მეტიც, იგი მოსკოვს აღიქვამს, როგორც მისი უსაფრთხოების წინაშე მდგარი გამოწვევებისა და საფრთხეების მთავარ წყაროს“.⁵

რადიკალურად განსხვავებული და ურთიერთგამომრიცხავია დასავლეთისა და რუსეთის პოზიციები აფხაზეთთან და სამხრეთ ოსეთთან დაკავშირებით. დასავლეთს არ გააჩნია რაიმე საშუალება გავლენა იქონიოს რუსეთზე და შეაცვლევინოს პოზიცია. რუსეთის მიზანია დაიცვას 2008 წლის ომის დროინდელი საკუთარი „მონაპოვარი“ და ამდენად რთულია რუსეთის გადარწმუნება, რომ უკან წაიღოს თავისი გადაწყვეტილებები.

ქართულ-რუსული ეკონომიკური ურთიერთობები სერიოზულად დაზარალდა 2006 წელს, როდესაც ორ ქვეყანას შორის განვითარებული პოლიტიკური კრიზისის შედეგად (ჯამშუმების სკანდალთან დაკავშირებით) მოსკოვმა დაბლოკა რუსეთში ქართული ექსპორტი, რაც გამიზნული იყო ქართული ეკონომიკის ჩასაძირად. მიუხედავად ამ ფაქტისა, არასოდეს შეწყვეტილა რუსული ინვესტიციები საქართველოს ეკონომიკაში, 2008 წლის ომის შემდგომაც კი ამას ერთ-ერთი ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ჰქონდა და მაგალითად, 2010 წელს საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების თვალსაზრისით, რუსეთი მესამე ადგილას იყო ნიდერლანდისა და ამერიკის შეერთებული შტატების შემდეგ.⁶

შესაძლებელია ურთიერთობების გამოსწორება?

ვითარება ჩიხშია მოქცეული და უკიდურესად ძნელია რაიმე გამოსავლის მოძებნა. შესაძლოა, მოსკოვში ბევრს ჰქონდა იმედი, რომ საქართველოს ახალი მთავრობა ისე აშკარად აღარ გამოხატავდა საკუთარ პროდასავლურ სიმპათიას და მოუსმენდა მოსკოვს. ამის საფუძველს იძლეოდა ახალი პრემიერ-მინისტრ ბიძინა ივანიშვილის სიმდიდრის რუსული წარმომავლობა (იგი მილიარდერი მოსკოვში საქმიანობით გახდა) და რუსულ ელიტასთან ახლო ნაცნობობა. ახალი პრემიერ-მინისტრის, საგარეო საქმეთა მინისტრისა და სხვა ქართველი ოფიციალური პირების განცხადებების მიხედვით, კარგად ჩანს როგორც რუსეთთან ურთიერთობის დალაგების, ისე დასავლეთის, ევროკავშირისა და ევროატლანტიკური სტრუქტურებისაკენ აღებული კურსის გაგრძელების სურვილი.

მას შემდეგ, რაც თბილისში ხელისუფლებაში მოვიდა ოპოზიციური კოალიცია „ქართული ოცნება“, ახალმა მთავრობამ გარკვეული ნაბიჯები გადადგა მოსკოვისაკენ: შეჩერდა რუსულ-ენოვანი სატელევიზიო არხის, „პიკის“, მაუწყებლობა, რომელიც დიდი ხნის მანძილზე აღიზიანებდა რუსეთს; გაკეთდა სხვადასხვა განცხადება იმის თაობაზე, რომ აუცილებელი და სასურველია ამ ორ ქვეყანას შორის აღდგეს ურთიერთობები, პირველ რიგში – ეკონომიკური და სავაჭრო, ასევე კულტურული; გამოცდილი დიპლომატი ზურაბ აბაშიძე დაინიშნა პრემიერ-მინისტრის სპეციალურ წარმომადგენლად რუსეთთან მოლაპარაკებებში. არ უნდა დაგვავიწყდეს ის ფაქტიც, რომელიც მოხდა „ქართული ოცნების“ ხელისუფლებაში მოსვლამდე, როდესაც თბილისი წინ არ აღუდგა რუსეთის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში განევრიანებას.⁷

თავიდან რუსეთი ისე იქცეოდა, თითქოს თბილისიდან წამოსულ სიგნალებს არც ამჩნევდა და ზოგიერთმა რუსმა ექსპერტმა დაიწყო იმის მტკიცებაც, რომ საქართველომ ძალუმიად უნდა მოსთხოვოს რუსეთს ურთიერთობების აღდგენა, თითქოს ეს საქართველოს სჭირდება და არა – რუსეთს.⁸ ზოგმა რუსმა ექსპერტმა გაბრაზებაც კი გამოხატა თბილისის მცდელობებთან დაკავშირებით.⁹

ფაქტს, რომ თბილისში ახალმა ხელისუფლებამ ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაცია თავის

სტრატეგიულ მიზნად გამოაცხადა, არ გაუზრდია მოსკოვის ენ-თუზიზმი, თუმცა რუსებს არ სჯერათ, რომ საქართველო მიაღწევს ამ მიზანს.¹⁰ მოსკოვს სჭირდება საქართველოსთან ნორმალური ურთიერთობები. მას სჭირდება საქართველოზე გამავალი რკინიგზა, რომელიც იქნება სატრანზიტო გზა სომხეთში განლაგებული რუსული ბაზებისაკენ მიმავალი სამხედრო ტვირთებისა თუ ბევრი სხვა რამისთვის. პირველ რიგში კი, სჭირდება, რომ თბილისმა უარი თქვას დასავლურ კურსზე და დაუბრუნდეს რუსეთის „მფარველობას“.

როგორც ჩანს, საქართველოსა და რუსეთს შორის ურთიერთობები ვერ აღდგება მოსკოვსა და თბილისს შორის პირდაპირი დიალოგის გარეშე. ამ ორ ქვეყანას შორის დიპლომატიური ურთიერთობები შეწყდა 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ. ყენევის მოლაპარაკებები არის ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის ერთადერთი ხელთარსებული ფორმატი, მაგრამ წინსვლა ამ მიმართულებით არ ჩანს. რუსეთი ჯიუტად ინარჩუნებს თავის პოზიციას და არანაირ დათმობაზე არ მიდის. საქართველოს, ბუნებრივია, არ შეუძლია აღიაროს თავისი ისტორიული კუთხეების დაკარგვა და მიიღოს „ახალი გეოპოლიტიკური რეალობა“, როგორც 2008 წლის ომის შედეგად განსაზღვრა ვითარება მოსკოვმა. ბოლო დრომდე მოსკოვი თავს აჩვენებდა, თითქოს არ ანუხებდა თბილისთან ნორმალური ურთიერთობების არქონა, რომ არ აპირებდა დაემყარებინა ურთიერთობები პრეზიდენტ სააკაშვილთან, ხაზს უსვამდა მის უარყოფით როლს, რომელიც შეასრულა ორ ქვეყანას შორის ნორმალური ურთიერთობების დამყარებისას.

ბოლო დროს განვითარებული მოვლენები (მოსკოვმა შეარბილა თავისი პოზიცია ქართულ ექსპორტთან დაკავშირებით) აჩენს იმედს, რომ ორ ქვეყანას შორის ნელ-ნელა აღდგება ეკონომიკური კავშირები,* თუმცა ეს კავშირები (როგორც აღინიშნა) ისედაც არსებობდა. როგორც ვლადიმერ პაპავამ შენიშნა, „მიუხედავად ქართულ-რუსულ ურთიერთობებში არსებული სირთულეებისა და დაპირისპირებებისა, განსაკუთრებით 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ, ორ ქვეყანას შორის არსებული ეკონომიკური ურთიერთო-

* ზოგ რუს ექსპერტს სჯერა, რომ რუსეთ-საქართველოს შორის ეკონომიკური კავშირების აღდგენა არ იქნება საკმარისი საქართველოს რუსეთისკენ შემობრუნებისათვის. იხ.: Александр Крылов. Южный Кавказ: новые проблемы для Москвы. www.kavkazoved.info/priew/2013/04/02/yuzhny-kavkaz-novye-problemy-dlya-mosvy.html 4.15.2013

ბები არ შეწყვეტილა... ქართულ ეკონომიკაში რუსული კაპიტალის შემოდინება და ინვესტირება გაგრძელდა“.¹¹ ამრიგად, თუკი ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობები უნდა დამყარდეს, ამის მნიშვნელოვანი ეკონომიკური საფუძველი უკვე არსებობს.

რუსეთის მცდელობა წარმოაჩინოს, რომ საქართველო მისთვის უმნიშვნელო ქვეყანაა და რომ საქართველოვია დაინტერესებული დიდ მეზობელთან ურთიერთობების აღდგენით, სინამდვილეს მაინცდამაინც არ შეესაბამება. რუსეთს არა მხოლოდ უნდა, რომ აღიდგინოს გავლენა საქართველოზე, არამედ იმედოვნებს კიდევ, რომ შემოიტანს და უკარნახებს კონფედერაციის იდეას, რაც მოსკოვში უკვე რამდენჯერმე ახსენეს რუსმა პოლიტიკოსებმა თუ ექსპერტებმა. ამ იდეის მიხედვით, საქართველომ, აფხაზეთმა და სამხრეთ ოსეთმა უნდა ჩამოაყალიბონ კონფედერაცია და შეუერთდნენ ევრაზიის კავშირს. სავარაუდოდ, მოსკოვს იმედი აქვს, რომ დასავლეთის აქტიური მხარდაჭერის გარეშე (მართალია თუ ტყუილი?) დარჩენილი საქართველო მიიღებს და დაეთანხმება ლამაზად შეფუთულ კონფედერაციის მოდელს და მერე რუსეთიც დაყაბულდება საქართველოსთან „ძმობის აღდგენას“. რა თქმა უნდა, კრემლი არც ისეთი მიამიტია, რომ ეს გეგმა ადვილად განსახორციელებელი ეგონოს, მაგრამ იმედოვნებს, რომ ერთდროულად სხვადასხვა ფაქტორის გამოყენებით რაღაცას მიაღწევს. საქართველოს მოსახლეობის ნაწილისათვის შესაძლოა მისაღები იყოს კონფედერაციის მოდელი, მაგრამ უმეტესობისათვის, განსაკუთრებით ახალგაზრდობისთვის, მოსკოვის შემოთავაზება იქნება მიუღებელი. როგორც ჩანს, მოსკოვს ჯერ კიდევ სჭირდება საქართველოზე ძლიერი ზეწოლის გაგრძელება, მაგრამ არც ამგვარი ქმედებებია წარმატების გარანტია. ურთიერთობების ნორმალიზების მხოლოდ ერთი გზა არსებობს – მოსკოვმა უარი უნდა თქვას ნეოიმპერიალისტურ პოლიტიკაზე და დაამყაროს ნამდვილად კეთილმეზობლური ურთიერთობები თავისზე გაცილებით სუსტ მეზობელთან. მაგრამ საკითხავია – მისაღებია ეს გზა მოსკოვისათვის?

დასკვნა

განვითარების დღევანდელ საფეხურზე საქართველომ ნათლად გამოკვეთა თავისი დასავლური არჩევანი, მაგრამ უსაფრთხოების გარემოს და შიდა პოლიტიკის ცვლილებების გამო ჯერ კიდევ

რჩება კითხვები – რამდენად იქნება ეს არჩევანი საბო-ლოო და უცვლელი? პასუხი მნიშვნელოვანწილადაა დამოკიდებული იმაზე, თუ რამდენად შეძლებს ადგილობრივი ელიტა ეროვნული ინტერესების გათვალისწინებით სახელმწიფოს მშენებლობასთან და სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებასთან დაკავშირებული კომპლექსური საკითხების მოგვარებას. რუსეთთან ურთიერთობა არის ერთ-ერთი ძლიერი ფაქტორი, რომელმაც შეიძლება განაპირობოს საქართველოს პროდასავლური ორიენტაციის შეცვლა.

აშკარაა, რომ მოსკოვის ზენოლა საქართველოზე გაგრძელება და არა მარტო თბილისის იძულებით, რომ არ მისდიოს პროდასავლურ პოლიტიკას, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს დარწმუნებით, რომ შეეგუოს ე.წ. „ახალ გეოპოლიტიკურ რეალობას“, ანუ მისი ორი ნაწილის დაკარგვასა და რუსეთის სამხედრო გაძლიერებას საქართველოს სუვერენულ ტერიტორიაზე. შესაძლოა მოსკოვი ამჯერად უფრო „შემოქმედებითად“ მიუდგეს საკითხს და გამოიყენოს მისთვის ტრადიციული დაშანტაჟებისა და რბილი ძალის ელემენტების ნაზავი.

თბილისის ახალი ხელმძღვანელობა მიანიშნებს მოსკოვს, რომ უნდა რუსეთთან ორმხრივი ნორმალური ურთიერთობების დამყარება, თუმცა ბუნდოვანია, რას ნიშნავს „ნორმალური“ ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობაში და ნორმალიზაციისათვის რა საფასურის გადახდისთვისაა მზად საქართველო. ძნელი წარმოსადგენია რუსეთმა შეძლოს შეცვალოს საკუთარი მოთხოვნები საქართველოს მიმართ და შეარბილოს საკუთარი პოზიცია.

მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო ინსტიტუტები დღეს გაცილებით უფრო განვითარებულია, ვიდრე ათი წლის წინ იყო, რომ საქართველომ შეძლო არჩევნების გზით ხელისუფლების მშვიდობიანი გადაცემა, პიროვნებები ქართულ პოლიტიკაში ჯერ კიდევ ასრულებენ, გადამწყვეტ თუ არა, საკმაოდ მნიშვნელოვან როლს და ამდენად, პოლიტიკური ხელმძღვანელობა მნიშვნელოვანწილად განსაზღვრავს საქართველოს სამომავლო სტრატეგიულ არჩევანს.

ამრიგად, როგორც ხშირად ხდება ხოლმე სუსტი ქვეყნის შემთხვევაში, გარე ფაქტორებმა და გარემოებებმა შეიძლება გადამწყვეტი გავლენა იქონიონ საქართველოს საგარეო პოლიტიკასა და სტრატეგიულ ორიენტაციაზე. ეს ფაქტორები (რუსეთის როლი რეგიონში, დასავლეთთან ურთიერთობა, რეგიონული უსაფრთხოე-

ბის პრობლემები, ცვლილებები ევროპის ენერგეტიკულ პოლიტიკაში და ა.შ.) არის ყველაზე გაურკვეველი და არამდგრადი და, შესაბამისად, არ არის ადვილი სამომავლო ვითარების განჭვრეტა.

გამოყენებული ლიტერატურა

- 1 ამ საკითხთან დაკავშირებით იხ. რუსი ექსპერტების ნაშრომები: А. Арбатов. Безопасность: Российский выбор. Эпицентр, Москва, 1999, стр. 163-170; Сергей Ознобищев. *Кого лечить «от Грузии»?* «Международные процессы», Том 9, №2 (26), Май-Август 2011, <http://www.intertrends.ru/seventeenth/016.htm>
- 2 Stephen Jones. *Georgia: A Political History Since Independence*. I. B. Tauris, London-New York, 2013, p. 250
- 3 Anthony Cordesman. *The Georgia War and the Century of “Real Power”*, CSIS commentary, August 18, 2008
- 4 Сергей Маркедонов. *Россия-Грузия: без завышенных ожиданий*, Политком.ру, 12.10.2012, <http://www.politcom.ru/print.php?id=14668>, 15.10.2012
- 5 Tengiz Pkhaladze, Nikolay Silaev. *Russian-Georgian Relations in the Context of European Security*, in *Russia and Georgia: Searching the Way Out*. GFSIS, 2011, p.12
- 6 Civil.ge, 12 марта 2010, <http://www.civil.ge/rus/article.php?id=21772>
- 7 Russia’s Accession to the WTO: the perspective from Tbilisi. *International Alert*. 12.20.2011, <http://www.international-alert.org/print/3165>
- 8 Андрей Епифанцев. *Давайте, разрешим Грузии поухаживать за Россией*, Regnum, 04.11.2012, <http://www.regnum.ru/news/polit/1589591.html?forprint>, 01.14.2013; Interview with Fedor Lukianov. IPN (Interpressnews), www.in-terpress-news.ge/ge/eqskluzivi/217960-thu-saqartvelo-uars-ar-itkvis-af (In Georgian)
- 9 Яна Амелина. *Команда Иванишвили – «второе издание» режима Саакашвили*, Regnum. 19.11.2012, <http://www.regnum.ru/news/polit/1594982.html?forprint>, 20.11.2012
- 10 Fyodor Lukianov. *Georgia as Russia’s Future Asset*, “Russia In Global Affairs”. 15 February 2013. p. 2 <http://eng.globalaffairs.ru/print/redcol/georgia-as-Russia’s-Future-Asset> - 15852 04.06.2013
- 11 Vladimir Papava. *The Evolution of Economic Relations between Georgia and Russia in the Post-Soviet Period: Past Trends and Perspectives*. In *Russia and Georgia: Searching the Way Out*. GFSIS, 2011, p.64